

دانش امروز- ۶

پاسخ به پرسش‌های خانواده‌بیماران

بیماری‌های شدید روان‌پزشکی

دکتر یاسمن متقی‌پور

دکتر نرگس بیرقی

سمیرا کرملو

WWW.KOTABOLAH.COM

پاسخ به پرسش‌های خانواده‌بیماران
بیماری‌های شدید روان‌پریشی

دکتر یاسمن متقی‌پور، دکتر برگس بیرقی، سمیرا کرملو
ویراستار: معصومه اکبری
طراح جلد: علی بخشی
صفحه‌آرا: هاجر نجف‌زاده
نوبت چاپ: اول، زمستان ۱۳۹۲
تیراژ: ۵۰۰ نسخه
قیمت: ۶۱۰۰ تومان
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۸۸۵-۱۱-۷

هرگونه بهره‌برداری و نقل از مطالب این کتاب بدون اجازه‌ی کتبی ناشر ممنوع است.

انتشارات گیسا

خیابان ولیعصر، بالاتر از پارک‌وی، ایستگاه محمودیه، جنب بانک ملی،

پلاک ۲۹۸۳، تلفن: ۲۲۱۷۵۷۶۱

Email: gisapublisher@gmail.com

مرکز پخش: انتشارات دوستان: ۶۶۴۰۰۹۸۷

سرشناسه	مستی پور، یاسمن، ۱۳۳۱ -
عنوان و نام پدیدآور	بیماری های شدید روان پزشکی : پاسخ به پرسش های خانواده
مشخصات نشر	بیمارستان، یاسمن، مستی پور، نگارگری، سمیرا کرملو.
مشخصات ظاهری	تهران : گیسو، ۱۳۹۲.
شابک	۱۳۴ ص.: جدول.
وضعیت فهرست نویسی	۷-۱۱-۶۸۸۵-۶۰۰-۹۷۸
یادداشت	قیما
یادداشت	واژه نامه.
عنوان دیگر	کتابنامه.
موضوع	پاسخ به پرسش های خانواده بیماران.
موضوع	بیماری های روانی
موضوع	بیماری های روانی -- تشخیص
موضوع	روان پزشکی
موضوع	بیماری های روانی -- سبب شناسی
موضوع	بیماری های روانی -- درمان
موضوع	روان پزشکی
شناسه افزوده	بیرقی، نرگس، ۱۳۴۰ -
شناسه افزوده	کرملو، سمیرا، ۱۳۶۱ -
رده بندی کنگره	۴۵۴RC / م ۲۳ ب ۱۳۹۲
رده بندی دیویی	۶۱۶ / ۸۹
شماره کتابشناسی ملی	۳۲۴۰۰۱

فهرست مطالب

مقدمه	۹
فصل اول: بیماری و علائم	۱۵
فصل دوم: علل بیماری	۳۳
فصل سوم: درمان	۴۳
فصل چهارم: غود و سیر بیماری	۶۵
فصل پنجم: خانواده و درمان	۷۳
فصل ششم: مسائل خانواده و شیوه برخورد	۸۹
فصل هفتم: مدیریت شرایط بحرانی و دیگر پرسش‌های خانواده‌ها	۱۰۳
منابع	۱۲۱

خانواده بیماران، به عنوان مراقب اصلی و اولیه بیمار، بار اصلی حمایت از بیمار را بر دوش می‌کشند. خانواده‌ها، جدا از تشخیص مطرح‌شده برای بیمارشان، مخصوصاً بعد از روند مؤسسه‌زدایی^۱ در دهه ۱۹۶۰، با چالش‌های بسیاری درگیر بوده‌اند. تحقیقات مختلف نشان داده که روش‌های آموزش خانواده، با هدف برقراری ارتباط با خانواده بیماران، آموزش و حمایت از آنان، در کاهش میزان عود، دفعات بستری و همچنین میزان استرس و فشار روانی خانواده مؤثر است (۱-۳). در سال‌های اخیر همکاری با خانواده بیماران بر اساس توانایی‌ها و نیازهای خانواده شکل گرفته است که با نظرات قبلی، که خانواده را مسبب بیماری^۲ می‌شناخت، تفاوت دارد (۴-۵). با وجود این، هنوز خدمات برای خانواده بیماران به عنوان روش معمول در سرویس‌های روان‌پزشکی تثبیت نشده است (۶-۷).

این موضوع در کشور ما، که خدمات روان‌پزشکی جامعه‌نگر و برنامه‌های پیگیری مدون در مراکز روان‌پزشکی وجود ندارد، محسوس‌تر است و اهمیت خاصی دارد. از طرف دیگر، نبود چنین برنامه‌هایی، مخصوصاً در ایران که اکثر بیماران با خانواده خود زندگی می‌کنند، محدودیت تخت‌های بیمارستانی و نبود امکانات پس از ترخیص بیمار، فشار را بر روی خانواده بیشتر کرده و نیازمند توجه و برنامه‌ریزی اصولی در سیستم خدمات بهداشت روانی کشور است (۹-۸). بنابراین، برنامه‌ریزی برای آموزش پیگیر خانواده‌ها می‌تواند گام بسیار مفیدی در ارائه خدمات به این بیماران و خانواده‌ها باشد.

از سال ۱۳۸۳، یک جلسه دو ساعته آموزشی برای خانواده بیماران مبتلا به بیماری‌های شدید روان‌پزشکی، که در دو بخش روان‌پزشکی در تهران بستری شده‌اند، برگزار شده است. جلسات آموزشی شامل اطلاعات کلی درباره بیماری، درمان و پیگیری و چگونگی برخورد خانواده بیماران است و تا کنون بیش از هزار خانواده از خانواده‌های بیماران بستری در دو مرکز در آن شرکت کرده‌اند. ارزیابی میزان رضایت خانواده‌ها نیاز فراوان آنان را به گرفتن اطلاعات نشان می‌دهد و این در حالی است که به‌ندرت چنین اطلاعات و آموزش‌هایی در درمان روزمره مراکز روان‌پزشکی به خانواده بیماران داده می‌شود. در این جلسات آموزشی، خانواده‌ها سؤالات خود را نیز مطرح کردند. فهرستی از سؤالات مطرح‌شده در جلسات تهیه شده که برای تهیه محتوای جلسات آموزشی خانواده کاربردی است (۱۰).

این کتاب چگونه نوشته شد

کتاب حاضر با این ایده شکل گرفت که به پرسش‌های مطرح‌شده در این جلسات پاسخ داده شود تا اطلاعاتی که به خانواده‌ها داده می‌شود مبتنی بر نیاز آنها تهیه شده باشد و امکان دسترسی به اطلاعات در مورد بیماری برای تعداد بیشتری از خانواده‌های

بیماران فراهم شود. بر این اساس، فهرستی از پرسش‌هایی که بیشتر مطرح شده بودند تهیه شد و بر اساس موضوع‌های کلی هر بحث، فصل‌های مختلف شامل بیماری و علائم، علل بیماری، درمان، عود و سیر بیماری، خانواده و مسائل خانواده و شیوه برخورد و مدیریت بحرانی و دیگر پرسش‌های خانواده‌ها شکل گرفت. هر فصل با یک مقدمه کوتاه شروع می‌شود و به دنبال آن سؤالات مطرح‌شده از طرف خانواده شرکت‌کننده در جلسات آموزش با پاسخ آورده شده است. در آخر نیز فهرستی از منابع موجود برای دسترسی خانواده بیماران به اطلاعات بیشتر آمده است. البته خوشبختانه منابع موجود با گذشت زمان اضافه می‌شود و مسلماً این فهرست کامل نیست.

«بیماری‌های شدید روان‌پزشکی» معمولاً شامل طیف اختلالات اسکیزوفرنیا و دوقطبی است و بیشترین تعداد بستری بخش‌های بخش‌های روان‌پزشکی را دربر می‌گیرد. پرسش‌های پاسخ داده شده نیز در همین مسیر تنظیم شده‌اند. کتاب با تعریف سایکوز^۱ در مقدمه فصل اول شروع می‌شود و به تعریف اختلالات شدید روان‌پزشکی می‌رسد تا هم درگیر اختلاف‌نظرهای تشخیصی نشود و هم بتواند در مورد علائم بیماری، که پذیرش آن‌ها برای خانواده بیماران مشکل‌تر است، توضیح بهتری بدهد.

لازم است در مورد پرسش‌ها و پاسخ‌ها چند نکته در نظر گرفته شود. تعدادی از پرسش‌ها بر اساس موضوع به فصل‌های دیگر کتاب هم مربوط می‌شدند که در این صورت، فقط در یک فصل، که به نظر مرتبط‌تر بودند، آورده شدند. همچنین در مواردی پاسخ‌ها مطالب مشترکی را دربر می‌گرفتند. مهم‌ترین نکته این است که پاسخ سؤالات اطلاعات کلی در مورد بیماری و مسائل آن است، در حالی که هر بیمار بیماری‌اش شرایط خاص و متفاوت خود را دارد و بهترین مرجع روان‌پزشک بیمار است. امید است که این اطلاعات کلی به خانواده بیماران کمک کند تا سؤالات خاص

در مورد بیماری عزیزشان را بتوانند از پزشک متخصص بیمار بپرسند. در آن صورت، این کتاب به هدف خود رسیده است.

در شکل‌گیری این کتاب افراد بسیاری نقش داشته‌اند که از زحماتشان قدردانی و تشکر می‌شود:

آقای دکتر جمال شمس که اجرای برنامه آموزش جلسات خانواده را در یکی از مراکز درمانی در طی این سال‌ها به عهده داشته‌اند؛ خانم دکتر فاطمه خدایی‌فر و آقای دکتر مهدی صمیمی اردستانی که در تعدادی از جلسات آموزشی ارائه مطالب را به عهده داشته‌اند؛ سرکار خانم‌ها بوران رفیعی و صدیقه تسلیمی همدانی که با هماهنگی، خانواده بیماران را به جلسات آموزشی دعوت کردند؛ سرکار خانم لیلا چوبینه که سئوالات خانواده‌ها را جمع‌آوری کردند؛ رزیدنت‌های روان‌پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی که در طی این سال‌ها نقش فعالی در آموزش جلسات به عهده داشته‌اند؛ خانواده بیماران که بدون شرکت و همکاری و شجاعت در میان گذاشتن نگرانی‌هایشان، تهیه این کتاب امکان‌پذیر نبود؛ خانم دکتر مریم طباطبایی مطلق، که نظرات مفیدی درباره متن تهیه شده دادند و سرانجام سرکار خانم معصومه اکبری، ویراستار متن، و سرکار خانم مریم بیرقی، ناشر کتاب، که همواره با روی باز همکاری بسیار با ما کرده‌اند.

منابع

1. Dixon L, Adams C, Lucksted A. Update on family psychoeducation for schizophrenia. *Schizophrenia Bulletin* 2000; 26:5-20.
2. Penn D, Mueser K. Research updates on the psychosocial treatment of schizophrenia. *American Journal of Psychiatry* 1996; 153:607-617.

3. Pharoah M, Rathbone J, Mari J, et al. Family intervention for schizophrenia. The Cochrane Database of Systematic Reviews 2006; 3.
4. Hatfield B, Lefley P. (eds). Families of the Mentally Ill: Coping and Adaptation. New York: Guilford, 1987.
5. Marsh D. Families and Mental Illness: New directions in Professional Practice. New York: Praeger, 1992.
6. Dixon L, McFarlane R, Lefley H, et al. Evidence-based practices for services to familie of people with psychiatric disabilities. Psychiatric Services 2001; 52:903-910.
7. Fadden G. Implementation of family intervention in routine clinical practice following staff training programs: A major cause of concern. Journal of Mental Health (UK) 1997; 6:599-612.
8. Mottaghipour Y, Pourmand D, Maleki H, et al. Expressed emotion and the course of schizophrenia in Iran, Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology 2001; 36:195 – 199.
۹. ملکوتی، ک، و همکاران، فشار روانی مراقبان بیماران مزمن روانی و نیاز آنان به خدمات مراقبتی و درمانی، حکیم، ۱۳۸۲.
۱۰. متقی پور، ی، و شمس، ج. راه اندازی برنامه آموزش خانواده در بخش های روان پزشکی بیمارستان های طالقانی و امام حسین تهران (گزارش چاپ نشده)، ۱۳۸۴.